

ISTORIE

Yu Hua s-a născut în 1960 în orașul Hangzhou, din provincia Zhejiang, într-o familie de medici. Vreme de cinci ani a fost dentist, profesie pe care a abandonat-o în favoarea scrisului, fiindcă „nu-mi plăcea să mă uit în gura oamenilor toată ziua“. Copilăria lui a fost puternic marcată de Revoluția Culturală, fapt ce a lăsat urme profunde și asupra scrisului său. A debutat în 1984 cu o povestire și s-a impus rapid printre cei mai apreciați autori de proză scurtă ai generației sale. La începutul anilor '90, Yu Hua a renunțat treptat la experimentalismul inițial și s-a consacrat romanului, publicând: *Strigăte în ploaie* (*Zai xiyu zhong huhan*, 1991), *În viață* (*Huozhe*, 1993; Humanitas Fiction, 2016), *Cronica unui negustor de sânge* (*Xu Sanguan mai xue ji*, 1995; Humanitas Fiction, 2017), *Frații* (*Xiongdi*, 2008), *A șaptea zi* (*Di qi tian*, 2013). Pe lângă romane, i-au apărut șase volume de povestiri și cinci volume de eseuri, între care se remarcă prezentul volum, *China în zece cuvinte* (*Shi ge cihui li de Zhongguo*, 2011). Romanele *În viață* și *Cronica unui negustor de sânge* au fost incluse pe lista celor mai influente cărți ale ultimelor trei decenii în China. Yu Hua este primul scriitor chinez căruia i s-a decernat James Joyce Award (2002). Mai multe premii, titluri și distincții naționale și internaționale i-au fost acordate de-a lungul timpului: Premio Grinzane Cavour (1998), Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres (2004), Barnes & Noble Discover Great New Writers Award (2004), Premiul pentru contribuții deosebite în domeniul cărții (China, 2005), Prix Courier International du Meilleur livre étranger (2008). Cărțile lui au fost traduse în peste treizeci de limbi. Actualmente, Yu Hua trăiește la Beijing, iar articole semnate de el apar în *The New York Times*.

YU HUA **CHINA** **ÎN ZECE CUVINTE**

Traducere din chineză și note de
MUGUR ZLOTEA

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cuprins

<i>cuvânt înainte</i>	7
popor	13
conducător	29
lectură	57
scris	89
lu xun	129
decalaj	150
revoluție	177
firul ierbii	214
imitație	237
cacealma	263

cuvânt înainte

PRIMA SLUJBĂ AM AVUT-O ÎN 1978: DENTIST ÎNTR-UN orașel din sudul Chinei. Pentru că eram cel mai tânăr din spital, pe lângă extracții mai aveam de făcut și altele, adică, în fiecare vară, îmi puneam pe cap pălăria de paie, îmi luam în spate trusa medicală și mă duceam din fabrică-n fabrică și din grădiniță-n grădiniță să le fac vaccin muncitorilor și copiilor.

O fi fost China pe vremea lui Mao Zedong săracă, dar reușise să aibă un sistem de sănătate public bine pus la punct, prin care toți cetățenii erau vaccinați gratuit împotriva diverselor boli. Asta era sarcina mea. Pe atunci nu existau ace sau seringi de unică folosință, și din cauza lipsurilor trebuia să le refolosim pe cele pe care le aveam. Metodele de sterilizare erau rudimentare – luam acele și seringile folosite și le spălam cu apă, apoi le înfășuram una câte una în pânză, le puneam în câteva cutii din aluminiu pe care le băgam într-o oală mare în care turnam apă și pe care o așezam pe o sobă cu cărbuni și le fierbeam în aburi timp de două ore, așa cum faci cu pâinicile din făină de orez.

De la atâta folosire, aproape toate acele aveau vârful îndoit ca un cârlig, așa că, după ce-l înfigeai în braț să faci un vaccin, îl scoteai cu o bucatică de carne. În prima zi în care m-am dus să fac vaccinuri, am mers mai întâi la o fabrică, unde muncitorii s-au pus la rând cu mânecele suflecate și veneau unul câte unul cu brațul întins să-i înțep, lăsând de fiecare dată câte un grăunte de carne în ac. Muncitorii suportau durerea strângând din dinți, cel mult icneau o dată sau de două ori. Nu-mi păsa de durerea lor. Toate acele erau îndoite la vârful și așa fuseseră și până atunci, așa că muncitorii se obișnuiseră deja, că erau vaccinați în fiecare an. Dar a doua zi m-am dus la grădiniță, unde altfel au stat lucrurile – toți copiii au început să plângă pentru că aveau pielea fragedă și grăuntele de carne rămas în cârligul din vârful acului era mai mare decât al muncitorilor și le curgea și mai mult sânge. Imaginea îmi este încă vie în minte: toți copiii plângeau în hohote, iar cei care încă nu fuseseră vaccinați plângeau mai tare decât cei vaccinați. M-am gândit atunci că pentru un copil imaginea suferinței este mai dureroasă decât durerea fizică, pentru că teama de durere e mult mai îngrozitoare decât durerea însăși.

Am rămas ca trăsnit și n-am știut ce să mai fac. În ziua aceea, după ce m-am întors înapoi la spital, nu m-am apucat imediat de spălat și sterilizat, am luat o gresie și mai întâi am pilit toate cârligele din capetele acelor, apoi le-am ascuțit din nou și numai după aceea le-am spălat și sterilizat. Dar acele erau vechi și fuseseră folosite ani de zile, metalul nu mai

ținea nici el și, după ce le-am pilit, le-am mai folosit de două, trei ori și iar au făcut cârlige la vârful. Pilitul acelor de seringă devenise astfel o îndeletnicire obișnuită și vedeam că pe zi ce trecea acele se făceau tot mai scurte. În vara aceea, m-am întors acasă după lăsarea întinericului și, pentru că stăteam mult cu mâinile în apă și pileam acele pe gresie, aveam mâinile pline de bășici.

De câte ori îmi amintesc toate acestea, mă simt vinovat, pentru că abia când copiii au început să plângă în hohote mi-am dat seama cât de mult sufereau muncitorii. De ce n-am putut să înțeleg suferința muncitorilor înainte să văd copiii plângând? Dacă înainte să le fac vaccin mi-aș fi înfipt mie în braț un ac cu vârful îndoit și l-aș fi scos cu o bucatică din propria-mi carne sângerândă, aș fi înțeles ce însemna durerea, înaintea plânsetelor copiilor sau a icnetelor muncitorilor.

Sentimentul mi-a rămas întipărit în minte și m-a urmărit continuu de-a lungul anilor în care am scris. Numai în momentul în care durerea altcuiva a devenit propria mea durere am înțeles cu adevărat ce înseamnă viața și ce înseamnă să scrii. Mă gândesc că, în afară de durere, nimic altceva din lumea aceasta nu-i poate face pe oameni să comunice mai ușor, pentru că legătura pe care o naște durerea izvorăște din cel mai intim loc din inima omului. De aceea am scris în această carte despre vremurile dureroase ale Chinei și despre propria mea durere, pentru că durerea Chinei este durerea mea.

HOMER, POETUL ORB DIN GRECIA ANTICĂ, SPUNEA: „Zeii așa le ursiră cândva muritorilor, bieții / Traiu-n mahnire să-și ducă, iar ei grijă n-au de nimica!”¹ La câteva sute de ani după el, marele gânditor chinez Mencius² spunea: „Durerea și necazul ne țin în viață, tihna și plăcerea ne duc la pieire.” Homer a împrumutat felul de a fi al zeilor care se află deasupra tuturor și a descris din perspectiva naratorului omniscient necazurile lumii și nefericirea oamenilor. Mencius s-a folosit de experiența de viață pentru a arăta că suferința îl poate face pe om să supraviețuiască, în vreme ce confortul și plăcerea îl pot duce la pieire. Homer și Mencius au trăit în perioade diferite și au avut puncte de plecare diferite, dar atitudinea pozitivă și optimismul de care dau amândoi dovadă ne fac să-i punem laolaltă când vorbim despre necazurile și durerile noastre de astăzi.

Cu mult timp în urmă, Dante a scris un vers atât de simplu: „Precum săgeata care-n țintă știe să ajungă-n timp ce coarda mai vibrează.”³ Inversând cauza și efectul ne-a făcut să simțim viteza săgeții. La fel par a fi și schimbările rapide din societatea chineză a ultimilor 30 de ani – un tip de dezvoltare în care cauzele și efectele au fost date peste cap. Aproape în fiecare zi ne confruntăm cu efectele, dar de foarte

1. Homer, *Iliada*, trad. Dan Slușanschi, Humanitas, București, 2012, p. 495.

2. Mencius (Meng Zi, 372–289 î.Cr.) este cel mai important gânditor confucianist, după Confucius.

3. Dante Alighieri, *Divina Comedie*, „Paradisul”, trad. E. Boeriu, cântul V, versurile 91–92, Biblioteca pentru toți, București, 1982, p. 48.

puține ori încercăm să înțelegem cauzele care au generat aceste efecte. Rezultatul este că tensiunile și problemele sociale care ne-au năpădit ca buruienile au fost acoperite de sentimentul de optimism generat de dezvoltarea economică rapidă. Ce vreau eu să fac este să parcurg drumul invers, să pornesc de la rezultatele aparent glorioase și să caut cauzele oropsirii și ale durerii de care vorbeau Homer și Mencius.

Mi-ar fi foarte greu să încerc să vă povestesc în detaliu despre China de astăzi, iar povestirea ar fi mai lungă decât cele *O mie și una de nopți*. Vreau să fiu clar și concis, și de aceea am să pornesc în călătorie de la lucrurile pe care le auzim cel mai adesea în viața noastră de zi cu zi. Viața de zi cu zi poate părea mărunță și plictisitoare, dar de fapt este atotcuprinzătoare, bogată, complexă și tulburătoare. Politica, istoria, economia, societatea, cultura, amintirile, sentimentele, dorințele, intimitatea etc. sunt toate prezente în viața noastră de zi cu zi. Ea se aseamănă mai degrabă cu o pădure întinsă, iar proverbul ne spune că „în pădurea mare trăiesc tot soiul de păsări“.

Când scriu această carte sunt ca un șofer de autobuz care merge dus-întors pe același traseu: prima stație este și ultima. Autobuzul meu plin de povești pornește de la viața zilnică și trece prin stațiile politică, istorie, economie, societate, cultură, amintiri, sentimente, dorințe, intimitate și prin alte câteva locuri al căror nume nu are importanță; unele povești o să coboare, altele o să urce, și uite-așa, în lunga noastră călătorie cu povești care coboară și

urcă, am să conduc autobuzul înapoi la viața de zi cu zi. Sper ca povestirile mele care călătoresc prin timp și spațiu să reușească să îmbine analiza rațională, experiența perceptuală și poveștile personale; și mai sper ca munca mea să deschidă un drum prin hățiș. Iar dacă rafinamentul extraordinar al lui Homer și durerea adâncă a lui Mencius m-au făcut să aleg un anumit drum pentru a-mi atinge scopul, am să le rămân profund recunoscător.

22 ianuarie 2010

人民

popor

CÂND AM SCRIS ACEST CUVÂNT, AM AVUT IMPRESIA că nu l-am scris corect sau, mai bine zis, că nu seamănă cu cuvântul „popor“. Am închis ochii, m-am gândit o clipă și, după ce i-am deschis, mi s-a părut că aducea puțin; am mai închis o dată ochii și abia după ce i-am redeschis am fost sigur că nu l-am scris greșit. Așa este el – uneori îmi pare străin, alteori îmi este foarte familiar.

Nu știu să mai existe în chineza de azi vreun cuvânt la fel de straniu ca „popor“ – un cuvânt care apare peste tot, dar pe care oamenii par să nu-l vadă niciodată. Numai funcționarii de stat îl mai folosesc ori de câte ori deschid gura; poporul în sine îl folosește foarte rar, se poate spune că aproape l-a uitat. Noroc că-l mai scuipă funcționarii de stat și așa îți dai seama că încă mai există.

Înainte, „popor“ era un cuvânt foarte puternic. Țara noastră poartă numele de Republica Populară Chineză¹, Președintele Mao ne-a spus să fim „în

1. În limba chineză nu există diferențe între substantivul „popor“ (*renmin*) și adjectivul „popular“ (*renmin*). Republica

slujba poporului“ și în timpul lui cel mai important ziar era *Cotidianul poporului*, în vreme ce noi, poporul, spuneam în fiecare zi că „după 1949, poporul a devenit stăpân“.

Când eram copil, „popor“ era un cuvânt la fel de grozav ca „Președintele Mao“; când am început să învăț să scriu, acestea au fost primele cuvinte pe care le-am învățat, și numai după aceea am învățat cum să-mi scriu numele sau pe-al părinților mei. Copil fiind, spuneam că „poporul este Președintele Mao și Președintele Mao este poporul“.

Era în vremea Marii Revoluții Culturale și îmi expuneam mândru teoria peste tot pe unde mergeam. Mulți păreau să aibă dubii, credeau că observația mea era cam îndoielnică, dar nimeni nu se împotriva pe față. Pe atunci, toată lumea era extrem de prudentă, pentru că nu trebuia decât să spui o vorbă nepotrivită că deveneai imediat contrarevoluționar și atrăgeai nenorocirea întregii familii. Părinții mei au avut aceeași reacție când le-am prezentat teoria mea – s-au uitat la mine cu atenție și mi-au zis mai pe ocolite:

— Nu pare să fie greșit ce spui, dar cel mai bine nu mai spune.

Aceasta a fost cea mai importantă teorie pe care am elaborat-o în anii copilăriei și nu m-am îndurat să renunț la ea, așa că am continuat s-o expun. Într-o zi am găsit chiar și o dovadă care să vină în

Populară Chineză a fost fondată la 1 octombrie 1949, care a devenit ziua națională și care împarte istoria Chinei în perioada de dinainte și de după eliberare.